

AKATEEMISELLA SOSIAALIPOLITIIKALLA ON MERKITYSTÄ!

Pääkirjoitus

Janus

Tieteiden talolla kokoontui runsaslukuinen joukko sosiaalipolitiikan ystäviä keskustelemaan ja pohtimaan akateemisen sosiaalipolitiikan tilaa ja tulevaisuutta syyskuussa 2017. Tilaisuudessa sosiaalipolitiikan tai yhteiskuntapolitiikan professorit Anne Kouvonen Helsingistä, Eeva Jokinen Joensuusta, Teppo Kröger Jyväskylästä, Anneli Anttonen Tampereelta ja Veli-Matti Ritakallio Turusta alustivat aiheesta. Osa näistä alustuksista on julkaistu tämän Januksen puheenvuoro-osiossa. Alustusten jälkeen paneelikeskustelua ohjasivat yleisön kysymykset ja kommentit.

Tilaisuudessa akateemisen sosiaalipolitiikan tilasta muodostui kaksijakoinen käsitys. Toiset näkivät akateemisen sosiaalipolitiikan tilan hyvänä, oikeastaan parempana kuin koskaan aiemmin. Esimerkkejä he löysivät monia: yhteiskunnallinen keskustelu sosiaalipolitiikassa on vilkasta. Uuden yhteiskunnalliset haasteet edellyttävät yhteiskuntapoliittista asiantuntemusta. Alan opiskelijat työllistyvät nopeasti monipuolisiin tehtäviin. Oppiaineen asema yliopistojen rakenteellisissa muutoksissa on säilynyt tai jopa vahvistunut. Sosiaalipolitiikan tutkijat ovat menestyneet hyvin tutkimusrahoituskilpailuissa. Monet huolta aiheuttaneet uhkapilvet ovat haihtuneet.

Toiset näkivät akateemisen sosiaalipolitiikan tilan tätä synkempänä. Myös heidän oli helppo keksiä esimerkkejä: Sosiaalipolitiikan tutkijoiden tuottama tieto on edelleen alisteista taloustieteilijöiden tiedolle. Julkisessa keskustelussa sosiaalipolitiikan tutkijoiden näkemykset jäävät syrjään. Laaja-alaiset, eri yliopistossa eri tavoin muodostuneet tutkinto-ohjelmat eivät tarjoa opiskelijoille riittävän monipuolista ja syvällistä ymmärrystä sosiaalipoliittisen ajattelun perustaksi. Erilaiset strategiset ja poliittisesti ohjatut rahoitusinstrumentit heikentävät perustutkimusta ja tieteen vapautta. Vanhojen pilvien sekaan on kasautunut uusia uhkia.

Yhtä mieltä professorit olivat muutoksesta. Ensimmäisen kerran akateemisen sosiaalipolitiikan tila ja tulevaisuus on kokoontunut vuonna 2006 ja toisen kerran vuonna 2012. Osallistujat ovat vaihtuneet vuosien saatossa. Pysyvyyttä edustivat Anttonen ja Ritakallio, jotka ovat osallistuneet jokaiseen paneeliin. Myös edellisten tilaisuuksien puheenjohtajana toiminut Keijo Rahkonen lähetti tilaisuuteen terveisensä, vaikka ei itse paikalle päässytäkään. Myös yhteiskunta, yliopisto ja tutkimus ovat muuttuneet, ja tulevaisuutta leimaa muutoksen odotus. Mitä ja miten sosiaali- ja yhteiskuntapoliitikon tulee tutkia ymmärtääkseen ympäröivää maailmaa ja yhteiskunnallisen muutoksen hallintaa ja merkityksiä?

Kaikkiaan tilaisuutta leimasi kuitenkin myönteinen itseymmärrys akateemisen sosiaalipolitiikan asemasta ja merkityksestä. Mielenkiintoista kyllä tähän myönteiseen itseymmärrykseen kietoutui hämmästyks. Akateemisella sosiaalipolitiikalla on ihan oikeasti merkitystä! Opiskelijoille sosiaalipolitiikan koulutus tarjoaa ajankohtaisia oppisisältöjä ja kriittisen monitieteisen ajattelun välineitä, joiden avulla heistä tulee tulevaisuuden tekijöitä ja asiantuntijoita. Tutkijat toimivat yhä enenevässä määrin yhteistyökumppaneina niin yhteiskunnan jäsenille kuin hallinnon ja politiikan toimijoille. Tämä auttaa kysymään yhteiskunnallisesti merkityksellisiä kysymyksiä ja kiinnittämään tutkimustuloksia yhteiskunnallisiin käytäntöihin. Samanaikaisesti sosiaalipolitiikan tutkimus on kansainvälisesti verkottunutta ja arvostettua.

Janus on hyvä esimerkki akateemisen sosiaalipolitiikan merkityksestä. Yhteistyössä sosiaalityön tutkimuksen kanssa tehty lehti tarjoaa yhteiskunnallisesti tärkeää tieteellistä tietoa avoimesti verkossa suomenkielellä. Tieteellisten seurain valtuuskunnan koordinoimaan Kotilava-hankeeseen osallistunut lehti on eturintamassa luomassa käytäntöjä kaikille avoimen tiedon luomiseksi ja välittämiseksi. Hankkeessa yksi keskeinen tavoite on ollut uudenlaisen rahoitusmallin luominen avoimesti verkossa julkaistaville kansallisille tiedelehdille. Vaikka kansalliset tiedelehdet toimitetaan pääosin talkootyönä, korkeatasoinen julkaiseminen ei onnistu täysin ilmaiseksi. Rahoitusmallissa haettiin yhteisrahoitusmallia, johon osallistuisivat tieteelliset seurakunnat, valtio ja yliopistot.

Yhteisrahoitusmalli ei kuitenkaan ole ainakaan vielä toteutunut, sillä yliopistot vetäytyivät maksajan roolista. Tämä siitä huolimatta, että yliopistot saavat huomattavaa taloudellista ja toiminnallista hyötyä tieteellisten seurojen ja tutkijoiden ylläpitämisestä kansallisista lehdistä erityisesti humanistisilla ja yhteiskunnallisilla tieteenaloilla. Olisi myös yhteiskunnallisesti vastuullista, että yliopistot osallistuisivat kohtuullisella osuudella kansallisten tiedelehtien rahoitukseen ja näin omalta osaltaan turvaisivat suomenkielisen tiedon avoimuutta. Maksavathan ne huomattavia summia kansainvälisten kustannustalojen, vain omille tutkijoiden käyttöön tulevien lehtien ja artikkeleiden tilauksista sekä kansainvälisten lehtien open access-julkaisumaksuista.

Liisa Häikiö

Sosiaalipoliittisen yhdistyksen pj.

Professori ja varadekaani
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Tampereen yliopisto